

ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ, ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА

УДК 354.21:336.457

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-53-07-13>

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ ЯК НОВІТНІХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Коцур В. В.,
Ігнатенко М. М.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти вирішення проблем й інституційного забезпечення перспектив використання криптовалют на фінансовому ринку.

Метою статті є визначення існуючих масштабів, переваг та ризиків використання криптовалют на фінансових ринках і на цих засадах обґрунтувати стратегічні напрями їх розвитку та перспективи використання як новітніх фінансових інструментів.

Методологічною основою статті є монографічний, історичний, системно-структурного аналізу і синтезу – при визначенні сутності, етапів розвитку та використання криптовалют; статистико-економічні, фундаментального аналізу (ФА) і технічного аналізу (ТА) – при визначенні ринкових, позицій, динаміки криптовалют, їх ефективності як цифрових активів або інвестиційних інструментів; математичного програмування, моделювання, поведінкових фінансів – при прогнозуванні динаміки курсів криптовалют та ефективності напрямів і форм їх інституційного забезпечення.

Результати статті. Здійснено уточнення теоретичних засад створення, функціонування та використання криптовалют; виявлення чинників, функцій та конкурентних переваг, принципів управління; визначення найбільш ефективних методів оцінки їх курсів, волатильності ринку; обґрунтування інструментів прогнозування та напрямів і форм розвитку інституційного забезпечення з метою удосконалення використання на перспективу.

Галузь застосування результатів. Матеріали статті можуть бути рекомендовані для впроваджені у діяльність фінансово-економічних факультетів або інститутів закладів вищої освіти; фінансових установ.

Висновки. Криптовалюти як цифрові грошові або фінансові активи, віртуальні гроші набувають все більшого поширення за обсягами грошової маси та кількістю видів, використання населенням у всьому світі як повноцінного платіжного засобу; офіційного визнання урядами багатьох країн. Їх подальше використання ґрунтується на виявленні та врахуванні у практичній діяльності сутності та функцій як фінансових інструментів, конкурентних переваг і ризиків і на основі цього – вироблення відповідних стратегій і тактики використання. Як фінансовий інструмент криптовалюта розглядається, насамперед, як засіб накопичення капіталу; платіжний засіб; меншою мірою – як засіб кредитування та страхування, інвестування.

Однак стратегічні напрями використання криптовалюти як цифрового активу пов'язані з їх використанням саме як фінансового інструменту не лише з її функціями та змістом, але і з стратегіями інвестування. Вони спираються в т.ч. й на стратегії торгівлі криптовалютою і залежать від її конкурентних переваг і ризиків, видів, обсягів, ринкових трендів, циклічності та загального стану

й динаміки фінансового й інших ринків, суспільно-економічної ситуації в окремих країнах та у світі; поведінкової економіки та поведінкових фінансів. Врахування вказаних чинників дозволяє визначати та прогнозувати стратегічні напрями її розвитку на перспективу.

Ключові слова: криптовалюта, біткоїн, цифрові активи, фінансові інструменти, блокчейн, токени, тренди, стратегії, торгівля, свопи, ф'ючерси, управління.

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КРИПТОВАЛЮТ КАК НОВЕЙШИХ ФИНАНСОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ

Коцур В. В.,
Игнатенко Н. Н.

Предметом исследования являются теоретические и практические аспекты решения проблем и обеспечения перспектив использования криптовалют на финансовом рынке.

Целью статьи является определение существующих масштабов, преимуществ и рисков использования криптовалют на финансовых рынках и на этих основах обосновать стратегические направления их развития и перспективы использования в качестве новейших финансовых инструментов.

Методологической основой статьи является монографический, исторический, системно-структурный анализ и синтез – при определении сущности, этапов развития и использования криптовалют; статистико-экономические, фундаментального анализа (ФА) и технического анализа (ТА) – при определении рыночных, позиций, динамики криптовалют, их эффективности в виде цифровых активов или инвестиционных инструментов; математического программирования, моделирования, поведенческих финансов – при прогнозировании динамики курсов криптовалют и эффективности направлений и форм их институционального обеспечения.

Результаты статьи. Осуществлено уточнение теоретических основ создания, функционирования и использования криптовалют; выявление факторов, функций и конкурентных преимуществ, принципов управления; определение наиболее эффективных методов оценки их курсов, волатильности рынка; обоснование инструментов прогнозирования и направлений и форм развития институционального обеспечения с целью совершенствования использования на перспективу.

Область применения результатов. Материалы статьи могут быть рекомендованы для внедрения в деятельность финансово-экономических факультетов или институтов высшего образования; денежных учреждений.

Выводы. Криптовалюты как цифровые денежные или финансовые активы, виртуальные деньги получают все большее распространение по объемам денежной массы и количеству видов, использованию населением во всем мире как полноценного платежного средства; официального признания правительствами многих государств. Их дальнейшее использование основывается на выявлении и учете в практической деятельности сущности и функций как финансовых инструментов, конкурентных преимуществ и рисков и на основе этого – выработка соответствующих стратегий и тактики использования. Как финансовый инструмент криптовалюта рассматривается прежде всего как средство накопления капитала; платежное средство; в меньшей степени – как средство кредитования и страхования, инвестирования.

Однако стратегические направления использования криптовалюты как цифрового актива связаны с их использованием именно в качестве финансового инструмента не только с его функциями и содержанием, но и со стратегиями инвестирования. Они опираются в т.ч. и на стратегии торговли криптовалютой зависят от ее конкурентных преимуществ и рисков, видов, объемов, рыночных трендов, цикличности и общего состояния и динамики финансового и других рынков, общественно-экономической ситуации в отдельных странах и в мире; поведенческой экономики и поведенческих финансов. Учет указанных факторов позволяет определять и прогнозировать стратегические направления развития на перспективу.

Ключевые слова: криптовалюта, биткоин, цифровые активы, финансовые инструменты, блокчейн, токены, тренды, стратегии, торговля, свопы, фьючерсы, управление.

STRATEGIC DIRECTIONS OF USING CRYPTOCURRENT AS THE NEWEST FINANCIAL TOOLS

Kotsur Vitaliy,
Ihnatenko Mykola

The subject of the study is the theoretical and practical aspects of problem solving and institutional provision of prospects for the use of cryptocurrencies on the financial market.

The purpose of the article is to determine the existing scope, advantages and risks of using cryptocurrencies in the financial markets and, on these bases, to justify the strategic directions of their development and the prospects of using them as the latest financial instruments.

The methodological basis of the article is a monographic, historical, system-structural analysis and synthesis – when determining the essence, stages of development and use of cryptocurrencies; statistical and economic, fundamental analysis (FA) and technical analysis (TA) – when determining the market, positions, dynamics of cryptocurrencies, their effectiveness as digital assets or investment instruments; mathematical

programming, modeling, behavioral finance – when forecasting the dynamics of cryptocurrency rates and the effectiveness of directions and forms of their institutional support.

Results of the article. *The theoretical foundations of the creation, functioning and use of cryptocurrencies were clarified; identification of factors, functions and competitive advantages, principles of management; determination of the most effective methods of evaluating their courses, market volatility; substantiation of forecasting tools and directions and forms of development of institutional support with the aim of improving its use in the future.*

Field of application of results. *The materials of the article can be recommended for implementation in the activities of financial and economic faculties or institutes of higher education institutions; financial institutions.*

Conclusions. *Cryptocurrencies as digital monetary or financial assets, virtual money are becoming more and more widespread in terms of the amount of monetary mass and the number of types, use by the population all over the world as a full-fledged means of payment; official recognition by the governments of many countries. Their further use is based on identifying and taking into account in practical activity the essence and functions of financial instruments, competitive advantages and risks, and on the basis of this - the development of appropriate strategies and tactics of use. As a financial instrument, cryptocurrency is considered primarily as a means of capital accumulation; means of payment; to a lesser extent - as a means of lending and insurance, investment.*

However, the strategic directions of using cryptocurrency as a digital asset are related to their use as a financial instrument, not only with its functions and content, but also with investment strategies. They rely on, including and on the cryptocurrency trading strategy and depend on its competitive advantages and risks, types, volumes, market trends, cyclicity and the general state and dynamics of financial and other markets, the socio-economic situation in individual countries and in the world; behavioral economics and behavioral finance. Taking into account the specified factors allows to determine and forecast the strategic directions of its development in the future.

Key words: *cryptocurrency, bitcoin, digital assets, financial instruments, blockchain, tokens, trends, strategies, trading, swaps, futures, management.*

JEL Classification: *O16, E44, F10, F31, F40*

Постановка проблеми. В останні десятиріччя в світовій економічній системі загалом та монетарній зокрема все більшої популярності набувають криптовалюти та їх ринок. Криптовалюти визначаються як цифрові або електронні гроші, які можна виробляти або майнити будь-якій приватній особі, яка має для цього відповідні технічні й фінансові засоби та якщо це не забороняється країною перебування. Маючи ряд безсумнівних переваг, стрімкий розвиток та обсяги ринків, її динаміка характеризується великими значеннями падіння і зростання, тобто значною амплітудою, а інститути адміністрування є не сформованими. Тому актуальним і в наукових дослідженнях, і в практиці використання є питання організації моніторингу та здійснення всебічного аналізу розвитку й інституційного забезпечення ринку криптовалют з метою упорядкування та стабілізації їх обігу.

Слід зазначити, що значна кількість вітчизняних і зарубіжних публікацій присвячена характеристиці криптовалют як цифрового засобу грошового обігу, їх виробництва або майнінгу і меншою мірою – обґрунтуванню напрямів використання як інвестиційних інструментів. Тому питання оцінки переваг і ризиків їх як фінансових активів та інвестиційних інструментів, особливостей інвестування та його стратегій вимагає поглиблених досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перші дослідження криптовалют та їх ринку були здійснені зарубіжними науковцями. Серед них Д.Чаум, С.Брендс, Н.Сабо, Х.Фінні, Сатоші Накамото (К.С. Райт). В Україні вони започатковані поодинокими публікаціями у періодичних виданнях, деякими дисертаційними дослідженнями. Тому важливого теоретичного та практичного значення, всебічної актуальності набуває визначення властивостей криптовалют, чинників і принципів їх поширення; методики оцінки ефективності застосування; обґрунтування інституційного забезпечення та адміністрування; розробка інструментів точного прогнозування динаміки курсів на перспективу.

Мета статті. Метою дослідження є визначення існуючих масштабів, переваг та ризиків використання криптовалют на фінансових ринках і на цих засадах обґрунтувати стратегічні напрями їх розвитку та перспективи використання як новітніх фінансових інструментів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У широкому розумінні криптовалюта визначається як різновид цифрової валюти з децентралізованим виконанням в автоматичному режимі через технологію блокчейну емісії та обігу без можливостей внутрішнього та зовнішнього адміністрування. Також збереження інформації у блокчейні є її принциповою особливістю.

Наступною особливістю криптовалют є зміст та структура їх вартості. Наразі, вона формується з двох частин: вартості майнінгу, тобто їх виробництва, а також ринкового попиту. При цьому ідентифіковано три види попиту: спекулятивно-інвестиційний, тобто купівля з надією продати дорожче; для купівлі товару; для переказу валюти без комісії [1, с. 180]. Також важливе значення для ціноутворення має їх заключна емісія.

На початок 2021 р. вартість криптовалют становила понад 1 трлн дол США, а їх кількість досягала 1500 видів. При цьому перші позиції за вартістю й прибутковістю займає біткоїн, потім іде ефір та ін. По-суті, вони нічим не забезпечені і зберігають свою популярність завдяки анонімності. Крім позитивних моментів свободи та легкості обслуговування їх руху, криптовалюти вже мають багато випадків використання як елемент шахрайства або незаконного фінансування негативних явищ і процесів (тероризму, наркотрафіків тощо). Також біржі та власники гаманців криптовалют перебувають у полі зору хакерів, які спрямовують зусилля на їх злам та масштабні крадіжки.

Попри це, деякі країни, наприклад, Сальвадор, офіційно визнали криптовалюту як платіжний засіб поряд з реальними валютами. Однак у сучасних умовах, незважаючи на нестабільність та падіння курсів криптовалют, їх ринок продовжує зростати в аспекті появи нових видів криптовалют, набуття ними нових функцій, відкриття нових напрямів використання. Важливо розуміти, що назване відбувається на тлі вкрай недостатнього наукового обґрунтування вказаних явищ і процесів. На практиці також їх використання масового поширення все ще не набуло. Незважаючи на значний обсяг ринку, через незрозумілі та складні для більшої частини населення механізми адміністрування криптовалюта має найбільше визнання серед молоді і менше – серед населення середнього та похилого віку [2, с. 35].

До цього слід додати й ризики з прогнозуванням обігу та курсу криптовалют, можливостей їх застосування як фінансових інструментів. Справа в тому, що на ринку криптовалют більше діють всілякі наративи і навіть спекуляції, ніж фундаментальні закони його поведінки, отже, й прогнозування. Це значно обмежує можливості фундаментального аналізу як інструменту прогнозування та управління. Натомість, більш реалістичним виглядає технічний аналіз (ТА), який з допомогою розробки графіків, діаграм, вивчення історії цін та виявлення інших типів ринкових даних дозволяє знайти хороші ставки для отримання прибутків. Отже, у методиці ТА у центрі уваги є не справжня ціна активу, а історія торгової активності, сила і слабкість ринку і на основі цього – ймовірні передбачення результатів у майбутньому.

Наразі, на вартість криптовалюти як ринкового активу можуть впливати різні чинники: фундаментальні макроекономічні – стан економіки або галузі або великих регіонів; технічні – ринкова капіталізація валют; поведінкові – ринковий сентимент або останні новини, почуття та настрої інвесторів. Ціну криптовалюти формує співвідношення попиту і пропозиції. Тому доцільно мати для її визначення уявлення про ринкові тренди або загальні напрями руху. Стосовно криптовалюти висхідний тренд називається бичачий і означає збільшення її ціни, а спадний – ведмежий – означає зменшення ціни.

Також є бічні чи так звані консолідуючі трендитренди без чітких тенденцій зростання або спаду. На великих проміжках часу перші два тренди завжди будуть мати більше значення, ніж на менших. Проте з абсолютною впевненістю їх передбачити не можливо. Змінюючи один одного та під впливом різних чинників, про які вже йшла мова, а також інших, тренди формують ті або інші ринкові цикли – спаду, зростання як фінансові інструменти.

По відношенню до фінансових інструментів криптовалюта розуміється як окремий цифровий фінансовий актив з особливими властивостями. Так, на основі блокчейн мереж можна побудувати децентралізовані фінанси або DeFi. Вони означають прозору й доступну кожному фінансову систему без традиційних інститутів – банків, арбітражних судів тощо. Отже, використання криптовалюти як фінансового активу має суттєві економічні вигоди: легкий доступ до фінансових послуг; модульний фреймворк побудови; сумісність додатків на базі публічних блокчейнів; додаткові можливості для розробки інноваційних фінансових продуктів та послуг, нових ринків. Це стосується нових форм надання кредитів та позик; випуску стейблкоїнів, іпотеки і страхування; децентралізованих бірж або торгових платформ замість традиційних фінансових; смарт-контрактів на основі кодів замість звичних договорів чи угод.

Наразі, названі властивості криптовалют як фінансових інструментів значно змінюють фінансові відносини [3, с. 147]. Зокрема, вони оптимізують вартість їх адміністрування, забезпечують автоматизацію здійснення бізнес-процесів та їх контролю; уникнення помилок, які притаманні людині. Проте вони несуть й нові виклики та загрози. Насамперед, йдеться про загрози конфіденційності при смарт-контрактах, низьку продуктивність блокчейнів, помилки та поганий досвід користувачів, певна безладність такої системи та сумніви у корисності децентралізації у багатьох випадках. На практиці це може означати втрату функцій керівництва існуючих централізованих великих організацій - банківсько-фінансових груп тощо та перехід їх до спільноти комп'ютерників – розробників програмного забезпечення.

Як і для інших фінансових інструментів, для криптовалют характерними є такі форми й напрями торгівлі, як спотовий ринок, маржинальна торгівля, ринок деривативів у формі ф'ючерсних контрактів, опціонних контрактів (кол- та пут- опціони) та свопів. Інноваційним продуктом на ринку завдяки саме блокчейну є токени з кредитним плечем. Вони представляють безстрокові ф'ючерсні позиції та забезпечують доступ до криптовалюти та її ціни без звичайних умов управління позицією з кредитним плечем, тобто турботами про маржу, фінансування, ліквідацію. Проте не залежно, якого підходу в торгівлі можна дотримуватись, треба завжди мати її певний план або стратегію. Стратегія дозволяє бути послідовним та системним і не дозволяє приймати управлінські рішення на тлі емоцій.

Важливо зрозуміти, що стратегія торгівлі криптовалютою має відповідати на питання: яким активом та яким способом ведеться торгівля і які точки для входу та виходу використовуються [4, с. 45]. Ймовірно, на першому етапі формується їх актив або портфель. Він може складатися із комбінації біткоїна, інших цифрових монет і токенів. Наступним кроком або етапом стратегії є обґрунтування очікувань від портфелю і торгівлі. Нарешті, залежно від вибору перших двох кроків формується власне стратегія – поведінка на ринку. У найбільш широкому розумінні стратегія може бути пасивною (сформований портфель залишається без змін на тривалий період часу) або активною – коли активи або складові портфелю постійно купляються і продаються для отримання прибутків.

У будь-якому випадку, та особливо за активної стратегії, торгівля криптовалютою супроводжується певними ризиками, які необхідно враховувати й попереджати. Це ринковий ризик та ризик ліквідності, та операційний та системний ризики. Тільки маючи уявлення про їх природу та прояви, способи вирішення і

рівень впливу на ризики, можна переходити до того або іншого виду торгівлі. Так, системні ризики можна зменшити за допомогою диверсифікації портфеля в різні інвестиції; ризики ринкові допомагають подолати стоп-лосси й тейк-профіти (біржові заявки або захисні ордери, які допомагають інвестору чи трейдеру захистити свої інвестиції при досягненні валютою певної, раніше обговореної ціни).

Як правило, криптовалютні ринки не залежать від часу відкриття-закриття. Тим не менше, серед стратегій поведінки на них виділяються стратегії в залежності від ризиків і трендів і, відповідно, оптимальних термінів інвестування. Найкоротшою за часом є скальпінг. У цьому випадку інвестори можуть входити і виходити з позицій відбувається протягом хвилин і навіть секунд. Незважаючи на те, що стратегія приносить невеликий прибуток, навіть на рівні 1%, але повторюваний багато разів, скальпінг може дати значні результати.

Далі за тривалістю йде стратегія «денна торгівля». Вона означає, що час входу на ринок і виходу з нього відбувається протягом 24 год. Оскільки за такий короткий проміжок часу прибуток може бути мінімальний, доцільно торгувати широким спектром активів [5, с. 762]. Це може бути досить ризиковано, отже, вимагає від інвесторів певного досвіду. Залучаючи іншу стратегію – свінг-трейдинг – інвестори все ще намагаються отримати прибутки на основі врахування ринкових трендів, але торгівля відбувається вже довше – від кількох днів до кількох місяців. Ще більший термін часу та орієнтацію власників криптовалюти на її зростання має інша поширена стратегія - позиційна торгівля.

При цьому інвестори на ринку криптовалюти, якої б теорії вони не дотримувалися, мають враховувати його певні закономірності. Як правило, вони стосуються ринкових валютних трендів, волатильності ринку та ін. Так, це відома теорія Доу з розрахунком фондових індексів; хвильова теорія Елліотта про залежність структури та динаміки ринку від психології і поведінки його учасників. Ці стратегічні інструменти не можна назвати дуже точними, але у поєднанні з технічним аналізом вони можуть давати хороший результат.

Однак найбільш результативним для стратегії використання криптовалют як інвестицій залишається метод Вайкоффа. Він ґрунтується на визначенні та врахуванні ринкових трендів, сильних активів, достатніх причин для руху, ймовірність руху, час входу [6, с. 55]. Поширеними є й інші стратегії. Так, це стратегія покупка і холд або ходлінг, коли криптовалюта купується, накопичується, але не торгується протягом багатьох років; індексне інвестування, кори торгівля відбувається відповідно до певних індексів та їх значень [7-9]. На завершення можна сказати про стратегію торгівлі на папері. Вона означає уявну торгівлю або тестування чи перевірку інших стратегій уявно чи умовно, без використання справжніх криптогрошей.

Таким чином, не зважаючи на значну інноваційність криптовалюти як інвестиційного активу, вони мають досить різноманітні специфічні, але вже достатньо розроблені стратегії використання. Це свідчить про їх перспективи як фінансових інструментів у майбутньому. Дещо меншого поширення набули такі форми її використання, як платіжного, страхового та кредитного засобу. У значній мірі вказане можна пояснити недостатньою розробкою відповідного інституційного забезпечення. Але такі властивості криптовалюти, як її демократичність, доступність, стійкість до цензури та низька вартість і висока швидкість як способу оплати вказують на її великі можливості і в економіці сучасній, і в цифровій економіці майбутнього.

Висновки. Криптовалюти як цифрові грошові або фінансові активи, віртуальні гроші набувають все більшого поширення за обсягами грошової маси та кількістю видів, використання населенням у всьому світі як повноцінного платіжного засобу; офіційного визнання урядами багатьох країн. Їх подальше використання ґрунтується на виявленні та врахуванні у практичній діяльності сутності та функцій як фінансових інструментів, конкурентних переваг і ризиків і на основі цього – вироблення відповідних стратегій і тактики використання. Як фінансовий інструмент криптовалюта розглядається, насамперед, як засіб накопичення капіталу; платіжний засіб; меншою мірою – як засіб кредитування та страхування, інвестування.

Однак стратегічні напрями використання криптовалюти як цифрового активу пов'язані з їх використанням саме як фінансового інструменту не лише з її функціями та змістом, але і з стратегіями інвестування. Вони спираються в т.ч. й на стратегії торгівлі крипто валютою і залежать від її конкурентних переваг і ризиків, видів, обсягів, ринкових трендів, циклічності та загального стану й динаміки фінансового й інших ринків, суспільно-економічної ситуації в окремих країнах та у світі; поведінкової економіки та поведінкових фінансів. Врахування вказаних чинників дозволяє визначати та прогнозувати стратегічні напрями її розвитку на перспективу.

Список використаних джерел

1. Поплавський О. О. Криптовалюта як об'єкт економічного аналізу в страхових компаніях. Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. 2016. № 4(78). С. 178-184
2. Мармуль Л., Леваєва Л., Посполіт В. Формування конкурентоспроможності аграрних підприємств на засадах фінансово-економічної стійкості та безпеки. Економічний вісник університету. Вип. 48. 2021. С. 33-39.
3. Бречко О. В. Криптовалюта як феномен нової фінансової інфраструктури: проблематика теоретичного осмислення та практичного використання. Економічний аналіз, 2017. Том 27. № 3. С. 144-150.
4. Ігнатенко М., Леваєва Л., Посполіт В. Використання маркетингових технологій у розвитку та здійсненні соціальної відповідальності підприємств в умовах електронної комерції. Економічний вісник університету. Вип. 52. 2022. С. 40-47.
5. Григоревська О. О., Салазкін С. Л. Особливості функціонування віртуальних криптовалют: економічний аспект. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. №14. С. 760-765.

6. Желюк Т., Бречко О. Використання криптовалюти на ринку платежів: нові можливості для національних економік. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2016. Вип. 3. С. 50-60.
7. Ihnatenko M. M., Romaniuk I. A., Yatsenko Ya. I. Support of projects and strategies for development of rural green tourism enterprises by local communities and the state. *Економічний вісник університету*. Вип. 51. 2021. С. 7-13.
8. Сословський В. Г., Косовський І. О. Ринок криптовалют як система. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2016. С. 236-246.
9. Мамуренко М. С., Жмай О. В. Переваги та недоліки застосування криптовалюти в умовах сучасної ринкової економіки України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 26. Ч.1. 2019. С. 127-130.
10. Witold Srokosz, Tomasz KopyŃciaŃski. Legal and economic analysis of the cryptocurrencies impact on the financial system stability. *Journal of Teaching and Education*. P. 619-627.

References

1. Poplavs'kyi O. O. (2016). Kryptovalyuta yak ob'ekt ekonomichnoho analizu v strakhovykh kompaniyakh [Cryptocurrency as an object of economic analysis in insurance companies]. *Visnyk ZHDTU. Seriya: Ekonomichni nauky*, 4(78), 178-184.
2. Marmul' L., Levayeva L., Pospolit V. (2021). Formuvannya konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpryemstv na zasadakh finansovo-ekonomichnoyi stiykosti ta bezpeky [Formation of competitiveness of agricultural enterprises on the basis of financial and economic stability and security]. *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, 48, 33-39.
3. Brechko O. V. (2017). Kryptovalyuta yak fenomen novoyi finansovoyi infrastruktury: problematyka teoretychnoho osmyslennya ta praktychnoho vykorystannya [Cryptocurrency as a phenomenon of new financial infrastructure: problems of theoretical understanding and practical use]. *Ekonomichnyy analiz*, 27, 3, 144-150.
4. Ihnatenko M., Levayeva L., Pospolit V. (2022). Vykorystannya marketynhovykh tekhnolohiy u rozvytku ta zdiysnenni sotsial'noyi vidpovidal'nosti pidpryemstv v umovakh elektronnoyi komertsiyi [The use of marketing technologies in the development and implementation of social responsibility of enterprises in the conditions of electronic commerce]. *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, 52, 40-47.
5. Hryhorevs'ka O. O., Salazkin S. L. (2016). Osoblyvosti funktsionuvannya virtual'nykh kryptovalyut: ekonomichnyy aspekt [Features of functioning of virtual cryptocurrencies: economic aspect]. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, 14, 760-765.
6. Zhelyuk T., Brechko O. (2016). Vykorystannya kryptovalyuty na rynku platezhiv: novi mozhlyvosti dlya natsional'nykh ekonomiy [The use of cryptocurrency in the payment market: new opportunities for national economies]. *Visnyk Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu*, 3, 50-60.
7. Ihnatenko M. M., Romaniuk I. A., Yatsenko Ya. I. (2021). Support of projects and strategies for development of rural green tourism enterprises by local communities and the state. *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, 51, 7-13.
8. Soslovs'kyi V. H., Kosovs'kyi I. O. (2016). Rynok kryptovalyut yak systema [Cryptocurrency market as a system]. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 236-246.
9. Mamurenko M. S., Zhmay O. V. (2019). Perevahy ta nedoliky zastosuvannya kryptovalyuty v umovakh suchasnoyi rynkovoyi ekonomiky Ukrayiny [Advantages and disadvantages of using cryptocurrency in the conditions of the modern market economy of Ukraine]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, 26, 1, 127-130.
10. Witold Srokosz, Tomasz KopyŃciaŃski. Legal and economic analysis of the cryptocurrencies impact on the financial system stability. *Journal of Teaching and Education*, 619-627.

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Коцур Віталій Вікторович, доктор історичних наук, кандидат політичних наук, професор кафедри публічного управління та адміністрування, ректор,

Університет Григорія Сковороди у Переяславі

вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, 08401, Україна

e-mail: uhsp.edu@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6647-7678>

Researcher ID: AAJ-8183-2020

Ігнатенко Микола Миколайович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки,

Університет Григорія Сковороди у Переяславі

вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, 08401, Україна

e-mail: professorignatenko@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5589-9338>

Researcher ID: F-4924-2019

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Коцур Виталий Викторович, доктор исторических наук, кандидат политических наук, профессор кафедры публичного управления и администрирования, ректор,

Университет Григория Сковороды в Переяславе

ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав, 08401, Украина

e-mail: uhsp.edu@gmail.com

Игнатенко Николай Николаевич, доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой экономики, Университет Григория Сковороды в Переяславе
ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав, 08401, Украина
e-mail: professorignatenko@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Kotsur Vitaliy, Doctor of Historical Sciences, Candidate of Political Sciences, Professor of the Department of Public Management and Administration, Rector, Hryhoriy Skovoroda University in Pereyaslav
Str. Sukhomlinskoho, 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine
e-mail: uhsp.edu@gmail.com

Ihnatenko Mykola, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Economics, Hryhoriy Skovoroda University in Pereyaslav
Str. Sukhomlinskoho, 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine
e-mail: professorignatenko@ukr.net

УДК 316.422:330.34:352.93

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-53-13-23>

СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ ЯК НОВА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ САМОВРЯДУВАННЯ ТА САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Васильєва О. О.,
Горошкова Л. А.

Актуальність теми дослідження. Дієвим інструментом впровадження соціальних цінностей, що забезпечують новий формат соціальної взаємодії суспільних акторів сталого розвитку, виступають соціальні інновації. Інновації вивчаються у різних сферах соціальної практики та осмислюються як соціокультурні феномени, що виходять із економіко-технологічної площини.

Постановка проблеми. Незважаючи на певні напрацювання у дослідженні соціальних інновацій, є необхідність переходу до нового теоретичного осмислення феномену «соціальні інновації», що виникає у відповідь на розуміння ролі інноваційної складової у моделі взаємодії самоврядування та самоорганізації населення, інструменту оперативного вирішення та згладжування наслідків сучасних проблем соціально-економічного характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Взаємозв'язок феномену інновацій з економічним розвитком суспільства, виявлений Н. Д. Кондратьєвим та Й. А. Шумпетером, спонукає до вивчення інновації як комплексного процесу, структурованого від етапу науково-фундаментального дослідження до практичного застосування. Подальше розуміння поняття «інновації» було запропоноване С. Кузнецом, який показав, що інновації окрім технологічного аспекту, мають соціальний – нові технології спричиняють соціальні зміни (інституційні, ідеологічні та ін.). Сучасні форми прояву соціальних інновацій в контексті реалізації стратегії сталого розвитку досліджував Д. Антонюк, який наводить результати їх прикладного впровадження в провідних країнах світу з метою забезпечення якісних змін у суспільстві. В. Гесць, досліджуючи роль соціалізації та соціальних інновацій у взаємодії бізнесу та держави, акцентував увагу на забезпеченні соціальної взаємодії на макрорівні шляхом забезпечення співробітництва в об'єднанні людей у найрізноманітніші колективи, спільноти для виконання дій, що зумовлюються життєдіяльністю. Т. Кузь наголошує про налагодження через соціальні інновації партнерських відносин, конструктивного діалогу між органами влади, бізнесом, самоврядуванням та органами самоорганізації населення з метою підвищення результативності їхньої співпраці.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. До цього часу в науковому середовищі немає єдиного підходу до визначення терміну «соціальні інновації», який, охоплює значну частину життєдіяльності суспільства. Недостатньо висвітлено роль соціальних інновацій у моделі ефективної взаємодії органів самоврядування та самоорганізації населення, а також форми їх прояву.

Постановка завдання, мети дослідження. Наведеними вище обставинами зумовлена доцільність визначення ролі та дієвих форм соціальних інновацій у взаємодії та співпраці зацікавлених сторін для розвитку громад та територій.

Метод та методологія проведення дослідження. У процесі проведення дослідження використано сукупність методів емпіричного і теоретичного дослідження (аналіз та синтез, абстрактно-логічний, узагальнення й системного аналізу).

Викладення основного матеріалу (результати роботи). Проведений ретроспективний аналіз становлення феномену соціальних інновацій, наводяться: авторське визначення терміну «соціальні інновації», основні інструменти для розвитку соціальних інновацій та актуальні сфери їх використання. Зазначено, що соціальні інновації як нові способи взаємодії людей у формі підтримки позитивних